

ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΩΝ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

Α. Γενικά για τις παραπομπές

Το όνομα του/της συγγραφέως πάντοτε με όρθιους χαρακτήρες.

Γράφουμε πάντα και τον υπότιτλο του έργου, αν υπάρχει.

Σημασία έχει η **ομοιομορφία**. Πρέπει να αποφασίσετε ποιο στυλ παραπομπών από τα (α) και (β), που περιγράφονται παρακάτω, θα ακολουθήσετε.

Οι τίτλοι των βιβλίων και των περιοδικών πάντοτε με πλάγια. Ποτέ υπογράμμιση. Ισχύει για οποιοδήποτε στυλ παραπομπών.

Οι τίτλοι των άρθρων και των κεφαλαίων πάντοτε όρθια και μέσα σε εισαγωγικά. Ισχύει για οποιοδήποτε στυλ παραπομπών.

Ακολουθούνται γενικά **δύο στυλ παραπομπών**:

α) Σύστημα παραπομπών του Harvard:

- *Παραπομπή μέσα στο κείμενο* –αντί για υποσημείωση- με τη χρήση παρένθεσης όπου αναγράφονται το επώνυμο του/της συγγραφέως, ο χρόνος έκδοσης του έργου και ο αριθμός σελίδας-ων.

Π.χ. (Roberts, 2004: 28)

Αν υπάρχουν στην ίδια χρονολογία περισσότερα από ένα έργα του/της συγγραφέως, τότε δίπλα στη χρονολογία βάζουμε πεζό α, β, γ, κ.τ.λ.

Π. χ. (Scott 1996α: 7-13)

- *Στη βιβλιογραφία*: Επώνυμο και όνομα συγγραφέα, Χρόνος έκδοσης του έργου, Τόπος έκδοσης: Εκδότης

Π.χ. Roberts, M. J. D. (2004), *Making English Morals: Voluntary Association and Moral Reform in England, 1787-1886*, Κέμπριτζ και Νέα Υόρκη: Cambridge University Press

β) Σύστημα υποσημειώσεων ή σημειώσεων τέλους: (διασπά λιγότερο την ανάγνωση του κειμένου σε σύγκριση με το προηγούμενο σύστημα.)

- *Παραπομπή με αριθμηση* (υποσημείωση στο υποσέλιδο ή σημείωση τέλους): Όνομα και επώνυμο συγγραφέα, Τίτλος, Εκδότης, Τόπος έκδοσης Χρόνος έκδοσης, σελίδα.

Π.χ. Tony Judt, *Postwar. History of Europe since 1945*, Penguin Press, Λονδίνο 2005, σελ. 248

- *Στη βιβλιογραφία*: Επώνυμο και όνομα συγγραφέα, Τίτλος, Εκδότης, Τόπος έκδοσης Χρόνος έκδοσης.

Πχ. Judt, Tony, *Postwar. H History of Europe since 1945*, Penguin Press, Λονδίνο 2005.

Η παραπομπή δηλώνεται με έναν **ανωφερή αριθμητικό δείκτη** μέσα στο κείμενο, που μας οδηγεί στην υποσημείωση. Για τη δημιουργία των υποσημειώσεων χρησιμοποιούμε τις σχετικές **εντολές στο περιβάλλον του Word** (Αναφορές _ Εισαγωγή υποσημείωσης). Η πιο εύχρηστη θέση των σημειώσεων είναι στο **κάτω μέρος της σελίδας** (υποσέλιδο).

Στις **υποσημειώσεις**, το όνομα των συγγραφέων αναγράφεται ολόκληρο (π.χ. Έφη Αβδελά). Στη **βιβλιογραφία**, τα ονόματα γράφονται με **αλφαβητική σειρά**, επομένως προηγείται το επώνυμο (π.χ. Αβδελά, Έφη)

Άγνωστα στοιχεία:

Αν δεν είναι γνωστός ο τόπος της έκδοσης, αναγράφουμε: χ. τ.

(Δηλαδή, χωρίς τόπο).

Αν δεν είναι γνωστή η χρονολογία, αναγράφουμε: χ. χ.

(Δηλαδή, χωρίς χρονολογία).

Αν υπάρχει προηγούμενη έκδοση, βάζουμε σε παρένθεση στη βιβλιογραφία την πρώτη έκδοση.

Μεταφράσεις:

Για τις εκδόσεις μεταφράσεων, πρέπει να αναφέρεται ο/η μεταφραστής-τρια με τη συντομογραφία: μτφρ.

Π.χ. Mark Mazower, *Σκοτεινή ήπειρος. Ο ευρωπαϊκός εικοστός αιώνας*, μτφρ.

Κώστας Κουρεμένος, Αλεξάνδρεια, Αθήνα 2001

3

B. Γραφή παραπομπής ανάλογα με το είδος του κειμένου

Πρέπει να αναγνωρίζουμε αμέσως εάν παραπέμπουμε σε μονογραφία ή σε άρθρο περιοδικού ή σε κεφάλαιο συλλογικού τόμου ή σε άρθρο εφημερίδας ή σε διαδικτυακό τόπο. Ορισμένες βασικές αρχές έχουν αναφερθεί στην προηγούμενη ενότητα. Εδώ θα παρατεθούν πιο αναλυτικά παραδείγματα. Στα παραδείγματα που ακολουθούν οι παραπομπές γράφονται **σύμφωνα με το σύστημα υποσημειώσεων**. Οι αναφορές σε έργα σύμφωνα με το σύστημα του Harvard είναι αναλυτικές στο βιβλιογραφικό κατάλογο και ακολουθούν τους κανόνες που περιγράφηκαν προηγουμένως.

α) Μονογραφία:

Συγγραφέας, *Τίτλος*, Εκδότης, Τόπος έκδοσης, Χρόνος έκδοσης, σελίδα

Π.χ. Οντέτ Βαρών-Βασάρ, *Η ενηλικίωση μιας γενιάς. Νέοι και νέες στην Κατοχή και στην Αντίσταση*, Βιβλιοπωλείο της Εστίας, Αθήνα 2009, σελ. 189

β) Άρθρο σε περιοδικό:

Συγγραφέας, «Τίτλος», *Περιοδικό* Αριθμός τεύχους (Χρόνος), σελίδες

Π.χ., Jeffrey L. Gould, “Solidarity under Siege: The Latin American Left, 1968”, *The American Historical Review* 114/2 (2009), σελ. 348-375.

γ) Κεφάλαιο σε συλλογικό τόμο:

Συγγραφέας, «Τίτλος», στο Επιμελητές (επιμ.), *Τίτλος*, Εκδότης, Τόπος έκδοσης Χρόνος έκδοσης, σελίδες

Π.χ., Rob Kroes, «Αμερικανική μαζική κουλτούρα και ευρωπαϊκή νεανική κουλτούρα», στο Axel Schildt – Detlef Siegfried (επιμ.), *Ανάμεσα στον Μαρξ και στην Coca-Cola. Νεανική κουλτούρα και κοινωνική αλλαγή, 1960-1980*, μτφρ. Νίκος Ζαρταμόπουλος, Κασταλία, Αθήνα 2010, σελ. 101-113, 450

Συλλογικός τόμος:

Π.χ. Axel Schildt – Detlef Siegfried (επιμ.), *Ανάμεσα στον Μαρξ και στην Coca-Cola. Νεανική κουλτούρα και κοινωνική αλλαγή, 1960-1980*, μτφρ. Νίκος Ζαρταμόπουλος, Κασταλία, Αθήνα 2010

δ) Άρθρο σε εφημερίδα:

Συντάκτης, «Τίτλος», *Εφημερίδα*, Ημερομηνία

Π.χ. Μπάμπης Γραμμένος, «Εργατικά ατυχήματα: υπ’ αριθ. 1 εχθρός των εργατών», *Η Αυγή*, 29.05.1963

ε) Διαδικτυακός τόπος:

Συγγραφέας (αν αναφέρεται), «Τίτλος άρθρου», Ονομασία ιστότοπου που φιλοξενεί τη σελίδα, πλήρης η διεύθυνση της ιστοσελίδας, ημερομηνία τελευταίας προσπέλασης [τ.π.] (διότι η ιστοσελίδα μπορεί να ανανεωθεί με νέα στοιχεία).

Π.χ. Sylvia Walby, “Gender and the Financial Crisis”, ανακοίνωση στο πρόγραμμα της UNESCO «Το φύλο και η οικονομική κρίση», 09.04.2009,

http://www.lancs.ac.uk/fass/doc_library/sociology/Gender_and_financial_crisis_Sylvia_Walby.pdf (τ.π. 22.12.2012)

Γ. Παραπομπή σε έργο που έχουμε ήδη αναφέρει

Όταν παραπέμπουμε σε κείμενο που έχουμε ήδη αναφέρει, δημιουργούμε έναν σύντομο τρόπο, ώστε να αποφύγουμε τις επαναλήψεις:

Όταν έχουμε παραπέμψει στο ίδιο έργο στην αμέσως προηγούμενη παραπομπή, γράφουμε:

Στο ίδιο, σελ.

Όταν έχουμε παραπέμψει στο ίδιο έργο όχι όμως στην αμέσως προηγούμενη παραπομπή, τότε γράφουμε:

Επώνυμο συγγραφέα ό. π., σελ.

Π. χ. Scott ό.π., σελ. 41 (ό. π. = όπου παραπάνω)

Όταν έχουμε παραπέμψει στο ίδιο έργο πριν από αρκετές σελίδες, καλό είναι να επαναλάβουμε κάποια βασικά στοιχεία του έργου, δηλαδή:

Επώνυμο συγγραφέα, Αρχή τίτλου..., σελίδα.

Π.χ.: Βαρών-Βασάρ, *Η ενηλικίωση...*, σελ. 132

Παράρτημα

Το παράρτημα είναι τμήμα μιας εργασίας, όπου παραθέτουμε κομμάτια του ερευνητικού υλικού απαραίτητα για την τεκμηρίωση της έρευνάς μας, όπως φωτογραφίες, άλλες εικόνες, κείμενα, συνεντεύξεις, χάρτες, ακόμη πίνακες ή γραφήματα. Συνήθως σε παράρτημα τοποθετούμε υλικό που το μέγεθός του είναι αρκετά μεγάλο, ώστε να μπορεί να ενταχθεί στο βασικό κορμό του κειμένου.

5

Το υλικό που βάζουμε σε παράρτημα πρέπει να συνοδεύεται από λεζάντες με επαρκή στοιχεία που βοηθούν τους αναγνώστες να κατανοήσουν τη χρησιμότητα του συγκεκριμένου υλικού.

Στον κύριο κορμό του κειμένου μας, μπορούμε να παραπέμψουμε στο παράρτημα χρησιμοποιώντας αρίθμηση που αντιστοιχεί στην αρίθμηση του υλικού που περιλαμβάνεται στο παράρτημα (Π.χ.: Παράρτημα, Πβ.)

Ε. Βιβλιογραφία

Η βιβλιογραφία παρατίθεται στο τέλος της εργασίας.

Στο βιβλιογραφικό κατάλογο, οι τίτλοι ταξινομούνται με αλφαβητική σειρά με βάση το επώνυμο των συγγραφέων.

Μπορούμε να διαχωρίσουμε ελληνική και μεταφρασμένη στα ελληνικά βιβλιογραφία από την ξενόγλωσση ή να βάλουμε ελληνικούς και ξένους τίτλους σε έναν ενιαίο κατάλογο.

Θα πρέπει να καταγράφονται όλα τα κείμενα που έχουν αναφερθεί στις υποσημειώσεις, καθώς και τίτλοι που δεν αναφέρονται στις υποσημειώσεις, αλλά χρησιμοποιήθηκαν στην μελέτη.---